

ситуації сравнительного характеру, різні види читання (вслух, молча), шкільний аналіз художественного произведения, прийом художественного читання.

Ключевые слова: умовно відсталі підлітки, комунікативна компетентність, вміння аудировати, лексическіе, комунікативніе вміння, образно-речева дискуссія, поісковий діалог.

Kravets N. P. Formation of Communicative Competence of Mentally Retarded Teenagers at the Lessons of Literary Reading

The article deals with the problem of formation of communicative competence of mentally retarded teenagers at lessons of literary reading. The definition of competence is analyzed. It is proved that a communicative competence of mentally retarded pupils should be formed. The analysis of the constituents of communicative competence suggests that it is taken successfully by mentally retarded teenagers will be succeeding, provided speech skills are acquired by them. These speech skills are listening comprehension, vocabulary, communicative. Also among them those skills that mentally retarded students can acquire are identified. Interrelation and sequence in acquire of these skills in the process of working with the bell letters are proved. State of formation of such skills of mentally retarded pupils of grades 7-9 is analyzed. On this basis the necessity of mastering of pupils of lexical meaning of the word is proved. The conditions that ensure its assimilation are defined. Appropriateness to correct a coherent oral dialogical and monologue speech of pupils in the course of work at the lessons of literary reading to use a different visual material, in particular related arts, working material with textbook readings, figurative speech debate, conversation heuristic direction in the form of exploratory dialogue, different speech situations of comparative nature, different kinds of reading (aloud, silently), the analysis of the bell letters, the reception of recitation, are discovered.

Keywords: mentally retarded adolescents, communicative competence, skills of listening comprehension, vocabulary, communication skills, figurative speech debate, exploratory dialogue.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2014 р.

Статтю прийнято до друку 28.09.2014 р.

Рецензент: д.п.н., проф.М.К.Шеремет

УДК 376.42:37.018.262

МІСЦЕ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Кротенко В. І.

кандидат психологічних наук, доцент,

Оробей М. О.

Однією з найбільш важливих та актуальних проблем у спеціальній психології та корекційній педагогіці є проблема навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР) та проведення просвітницької роботи серед сімей, які виховують таку дитину. За останні роки відмічається тенденція зростання кількості дітей з відхиленнями психічного та фізичного здоров'я, які зумовлюються біологічними, соціально-психологічними, екологічними та іншими чинниками, а також їх комплексними поєднаннями [3, с. 224].

Ще до вступу до школи батьки можуть помітити, що їх дитина відрізняється від своїх однолітків: вона пізніше сіла, пізніше почала стояти, говорити перші слова. Навіть в процесі гри дитина спочатку проявляє імпульсивність, а потім тільки починає думати та грати. Її активність на заняттях в дитячому саду не завжди цілеспрямована - дитині важко зосередитися на своїй діяльності, вона не розуміє, з чого почати виконувати завдання, як продовжити його, дитина швидко втомлюється. Ці особливості, а тим більше їх поєднання вже можуть виявитися тривожним сигналом не благополуччя. Але, на жаль, часто батьки не помічають такої поведінки своїх дітей, або сподіваються, що дитина «підтягнеться», «виправиться». Коли дитина приходить до школи, вона зустрічається з серйозними проблемами, з непосильними для неї вимогами. Їй часто не вдається «вписатися» в шкільне життя і новий дитячий колектив.

Тому необхідно як психологам, педагогам, так і батькам плановірно та цілеспрямовано розвивати дитину із ЗПР у дошкільному віці, з урахуванням онтогенетичного розвитку вищих психічних функцій.

Варто зазначити, що перед спеціалістами різних галузей, стоїть завдання знайти шляхи взаємодії із батьками, розширити їхні знання, допомогти їм зрозуміти своєрідність особистості дитини і правильно визначити шляхи виховного впливу. Відомо, що в останні роки розвивається система психологічного консультування, де проводиться робота з дитиною і сім'єю, але роль педагогів-дефектологів при цьому недостатня, а батьки часом навіть не мають інформації про наявність такої служби.

Педагогічними колективами дошкільних та шкільних установ проводиться просвітницька робота, у різній мірі ефективна, спеціалісти надають допомогу батькам з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дітей, виявленні тих психічних процесів та функцій, від яких в першу чергу залежить навчання дитини. Також проводиться роз'яснювальна робота, виробляється настрій на спільну діяльність щодо подолання наявних у

дитини відхилень у психічному розвитку, поведінці і труднощів у навчанні. Під час надання психологічної підтримки сім'ї, важливо правильно оцінити можливості дитини, надати рекомендації про шляхи її подальшого розвитку, визначити систему корекційно-виховного впливу.

Доведено, що дефіцит спілкування у сім'ї призводить до незрілості емоційно-вольової сфери дитини, до відставання у розвитку, в інтелектуальній діяльності.

Відомо, що при різних атипіях психічний розвиток дитини відбувається за рахунок і на тлі розвиваючихся структур та систем його мозку. Цей розвиток суворо підпорядкований базисним нейробіологічним закономірностям, які актуалізуються у певних соціальних умовах. У складних взаємовідносинах біологічного та соціального в процесі психічного розвитку дитини кожна з цих складових грає свою роль, яка закріплюється в апараті мозку, який за своїм статусом «призначений для дублювання у ньому та моделювання усіх життєво важливих функцій». Зараз вже відомо, що дисфункція мозкових структур, а також вибірккові порушення балансу мозкових, психологічних та соціальних складових онтогенезу вищих психічних функцій (ВПФ), недорозвиток його деяких зон або затримка їх розвитку можуть привести до різного роду не сформованості ВПФ, до затримок, відхилень або порушень психічного розвитку дитини [3, с.225].

Під терміном «затримка розвитку» розуміють синдроми тимчасового відставання розвитку психіки у цілому або окремих її функцій (моторних, сенсорних, мовленнєвих, емоційно-вольових), уповільненого темпу реалізації закодованих у генотипі властивостей організму. В етіології затримки психічного розвитку грають роль конституційні фактори, хронічні, соматичні захворювання, органічна недостатність нервової системи, частіше резидуального (залишкового) характеру.

Варто зазначити, що ЗПР відноситься до розряду слабо виражених відхилень у психічному розвитку та займає проміжне місце між нормою та патологією. Діти із затримкою психічного розвитку не мають таких важких порушень як діти з розумовою відсталістю, з первинним недорозвитком мовлення, слуху, зору, рухової системи. Основні труднощі, які діти відчувають, пов'язані насамперед із соціальною (у тому числі шкільною) адаптацією та навчанням.

У дітей із затримкою психічного розвитку відмічається знижена здатність планувати свою діяльність, вміння передбачати результат своєї діяльності та співвідносити з ним окремі дії. Недостатнє орієнтування у вирішенні пізнавальних завдань призводить до того, що дитина при виконанні будь-якого завдання починає працювати «абияк», що призводить до численних помилок.

Отже, специфічні особливості організації психічної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку показують, що діти даної категорії істотно відрізняються від своїх однолітків з нормальним темпом розвитку. Тому те звинувачення, які можуть допускати батьки: «ледар» - зовсім не обґрунтовані. Таким дітям дійсно важко виконувати шкільні вимоги, вони швидко втомлюються, не можуть довго зосереджено працювати, швидко переключатися з одного виду діяльності на інший. Саме діти даної категорії потребують допомоги дорослих, особливо на перших етапах навчання.

Отже, в даний час спостерігається гостра потреба роботи психолога та педагога з сім'єю, яка виховує дитину з порушеннями. Зростання інтересу до проблем сімейного виховання пов'язаний з новими соціально - економічними умовами. А нові умови вимагають нових підходів і методів роботи з сім'єю. Сім'я і освітній заклад - два важливі інституту соціалізації дітей. Їх виховні функції різні, але для всебічного розвитку дитини необхідна їх взаємодія.

Метою статті є вивчення мікросередовища сім'ї та сімейного виховання, які впливають на дитину, на формування її особистості. Від рівня загальної та психолого-педагогічної культури батьків, їхньої життєвої позиції, їхнього ставлення до дитини та проблем, присутніх у неї, від ступеню участі батьків у корекційному процесі багато в чому залежать успіхи навчально-виховної та корекційно-розвиваючої роботи. Вже доведено, що несприятливі умови соціального середовища, які рано починають впливати на дитину і мають тривалий, затяжний вплив на психіку дитини, призводять не лише до відставання в отриманні знань та інформації про навколишній світ, але й до стійких порушень її нервово-психічної сфери, обумовлюючи патологічний розвиток психіки.

Психолог, логопед-дефектолог, вчитель, вихователь повинні надавати допомогу батькам у розвитку та вихованні дитини, особливо якщо у дитини спостерігаються проблеми психічного розвитку.

Уважне вивчення дітей із затримкою психічного розвитку показує, що в основі дошкільних та шкільних труднощів цих дітей лежить не інтелектуальна недостатність, а порушення їх розумової працездатності. Це може проявлятися у труднощах тривалого зосередження на інтелектуально – пізнавальних завданнях, у малої продуктивності діяльності під час занять, у зайвій імпульсивності чи метушливості в одних дітей чи заторможеності, уповільненості – у інших, в уповільненні загального темпу діяльності. У порушенні та розподілу уваги. У дітей із ЗПР, на відмінність від дітей із розумовою відсталістю – якісно інша структура дефекту. У структурі порушень при затримці психічного розвитку – не має тотальності у недорозвитку усіх вищих психічних

функцій, є частина збережених функцій. Тому діти із затримкою психічного розвитку, на відмінність від дітей із розумовою відсталістю – краще сприймають допомогу дорослих та можуть здійснити перенос показаних засобів та прийомів розумових дій на нове, аналогічне завдання [3, с.233].

Варто зазначити, що навчальні труднощі дитини, як правило, супроводжуються відхиленнями у поведінці. Із-за функціональної незрілості нервової системи процеси гальмування чи збудження мало збалансовані. Дитина чи дуже збудлива, імпульсивна, агресивна, роздратована, постійно конфліктує з дітьми, чи, навпаки, скута, загальмована, боязлива, у результаті чого піддається глузуванням з боку інших дітей. З таких взаємовідносин із середою, які характеризуються як стан хронічної дезадаптації, дитина самостійно, без психолого-педагогічної допомоги вийти не може.

Отже, цілий ряд особливостей дітей із затримкою психічного розвитку визначає загальний підхід до дитини, специфіку змісту та методів психологічної допомоги та корекційного навчання. При дотриманні певних специфічних умов психологічної допомоги та навчання діти цієї категорії здатні оволодіти учбовим матеріалом значної складності, який розрахований на учнів, які розвиваються за віком та навчаються у загальноосвітній школі. Це підтверджується досвідом навчання дітей у спеціальних класах та успішністю подальшого навчання у загальноосвітніх школах. [3, с. 229].

Дослідження Т. А. Власової, Т. В. Єгорової, В. І. Лубовського, Н. А. Нікашина, У. В. Ульяновка та інших вчених підтвердили важливість співпраці сім'ї та спеціалістів різних напрямків. Успішність психокорекційної роботи з подолання затримки психічного розвитку передбачає активну участь в ній батьків. Спільна робота психолога, вчителя, дефектолога з батьками є невід'ємною частиною всього педагогічного процесу і здійснюється в різних формах: проведення батьківських зборів, оформлення стендів і куточків на допомогу батькам, проведення відкритих занять, консультацій, бесід, демонстрація індивідуальних досягнень дитини та ін.

Оскільки робота з батьками значно впливає на успішність психокорекційної роботи, фахівцям, що працюють з дітьми з ЗПР, необхідно підвищувати педагогічну та психологічну компетентність батьків. Це пов'язано з тим, що саме в сім'ї дитина проходить перші етапи соціалізації, починається розвиток його особистості. Виховна значущість сім'ї особливо зростає при формуванні особистості дітей з вадами розвитку. Від взаємин дитини з батьками залежить адекватність ставлення дитини з соціальним середовищем [1, с.80].

У сім'ї, де росте дитина з тими чи іншими вадами розвитку, зокрема, затримкою психічного розвитку, створюється специфічна ситуація, так як внутрішньо - сімейні стосунки часто залежать від виду та тяжкості порушення [2, с.72]. У більшості випадків, батьки, що мають дітей з затримкою психічного розвитку, відчувають себе незадоволеними, пригніченими, не розуміють реальних причин, через які у дитини виникають проблеми в навчанні. Від дитини вимагають того, з чим він в силу своїх особливостей впоратися не може [2, с.33]. Така поведінка найближчих людей виховує в дитині комплекс неповноцінності та інші негативні прояви [4, с.155].

Треба відзначити, що є й інша категорія батьків, які прагнуть до підвищення своїх знань у галузі виховання дітей. Ці батьки частіше звертаються з питаннями до психологів та педагогів дитячого садка або школи, просять поради, знайомляться з інформацією, яка поповнить їх психолого - педагогічні знання. Для того щоб освіта батьків здійснювалася конструктивно, необхідно їх самих залучати до активної участі у педагогічному процесі. Поруч з дитиною повинен постійно перебувати люблячий і розуміючий дорослий. Розвиток дитини залежить від того, з ким він спілкується, яке середовище оточує її, а також залежить від характеру цього спілкування. Недолік позитивних емоційних контактів негативно впливає на особистості дитини та її поведінку.

Також можна зіткнутися з проявом полярних відносин батьків до дітей з відхиленнями в розвитку. В одних сім'ях на дитину дивляться як на маленького. Його опікують, збирають йому в школу портфель, батьки контролюють кожну дію дитини при виконанні домашніх завдань. Все життя в родині підпорядкована цій дитині: за неї роблять все, включаючи і те, що без особливих зусиль змогла би зробити вона сама. Така гіперопіка дітей дуже шкідлива.

Важливо зазначити, що саме в простих видах діяльностях, елементарних навичках самообслуговування і самоконтролю розвиваються такі важливі якості, як упевненість у собі, почуття відповідальності, самостійність. Звичайно, контроль необхідний, але його необхідно організувати не «над», а «поруч». Наприклад: мама чи батько питають свою дитину: «Розкажи, що ти поклав в портфель? Чи «Яке завдання ти будеш робити першим? Що для цього потрібно взяти?». Запитання подібного роду дозволяють активізувати увагу дитини, направити його в потрібне русло, формувати самостійність прийняття рішень та формують і розвивають внутрішнє планування діяльності дитини.

Не менш шкідливою для становлення особистості дитини з затримкою психічного розвитку виявляється і протилежна крайність, при якій можливості дітей явно завищуються, до них пред'являються вимоги без урахування специфіки їх психічної діяльності. Перевантаження, особливо інтелекту, тягне за собою не тільки зниження працездатності, загальмованість в розумінні ситуації, але і може проявитися як агресія, зриви в поведінці, різкі перепади настрою, а також розвинути невротичні прояви у дитини. Завищені вимоги батьків

приводять до того, що, беручись за непосильну для себе справу, дитина не може її виконати, починає нервувати, втрачає віру в свої сили. Для того, щоб зберегти працездатність такої дитини, потрібно дуже уважно ставитися до організації її праці та відпочинку. Треба зазначити, що психологи та лікарі стверджують, що перерви під час виконання домашнього завдання абсолютно необхідні. Зосереджено працювати без відпочинку на початку навчання дитина може недовго, всього 8 - 15 хвилин.

Отже, під час проведення аналізу літератури, було доведено, що виховна значущість сім'ї особливо зростає при вихованні дітей з затримкою психічного розвитку. Тому в роботі з батьками необхідно орієнтувати їх на забезпечення благополуччя життя їх дітей, яке передбачає: розкриття та розвиток здібностей дитини, забезпечення допомоги дитині в досягненні життєвого успіху, формування вміння безконфліктно спілкуватися з оточуючими та ін.

У психології є дуже важливий принцип - «навчання веде за собою розвиток» (Л. С. Виготський). Однак воно буде корисним і продуктивним тільки в тому випадку, якщо буде відповідати реальним можливостям дитини.

Можна відмітити байдужість у відносинах батьків до дітей. Часто це зустрічається в соціально неблагополучних сім'ях або в таких, де батьки за численними своїми проблемами не помічають проблем дитини. Спочатку вони просто не помічають, як розвивається їх дитина, а після, коли проблеми стануть очевидними, починають посипати їх стусанами, лякати ременями і надмірними покараннями.

Отже, важливо, щоб дитина вірила у свої сили, перебувала в стані комфорту, захищеності, позитивного світосприйняття та інтересу. Для формування цієї сторони психіки дитини з затримкою психічного розвитку дуже велике значення має спілкування.

Варто зазначити, що пізнавальна активність, прагнення до розумової праці формуються спочатку на легкому, доступному дитині і в той же час цікавому матеріалі. Зацікавленість та успіх не тільки пробуджують в дитині віру в свої сили, знімають напруженість, але і сприяють підтримці активного, комфортного стану. Причому, це краще робити в не навчальній обстановці.

Зазначимо також, що в даний час для дітей із затримкою психічного розвитку розроблені освітні програми, створені спеціальні класи за системою корекційно - розвивального навчання в стінах загальноосвітніх шкіл. В них створені адекватні умови - мала наповнюваність класу (5 - 7 дітей). Додаткові години на індивідуальні заняття з дитиною не дозволяють упустити ті особливості, які істотні для її навчання.

Важливим чинником є і сформованість добросердих взаємин психологів та педагогів з батьками, так як якщо немає довіри і взаєморозуміння, то і спільна робота не вийде.

Отже, психологи знайомлять батьків з різноманітною інформацією, необхідною для успішної психокорекції затримки психічного розвитку дошкільників та підготовки їх до школи, залучають батьків до участі у проектній діяльності, надають можливість проконсультуватися з різними фахівцями та отримати цікаву інформацію. Спільна робота з батьками дає помітні позитивні результати.

Отже, дуже важливо своєчасно звернути увагу на затримку в психічному розвитку дитини: чим раніше розпочато роботу з дитиною, чим вище ймовірність найбільш повної компенсації недоліків його розвитку і тим вище гарантія, що він не буде травмований, опинившись без спеціальної допомоги в загальному потоці навчання та усвідомлюючи свою неспроможність.

Аналіз наукової літератури з проблеми вивчення місця просвітницької роботи в системі психологічної допомоги сім'ям, які виховують дитину із затримкою психічного дає змогу зробити наступні висновки.

Однією з актуальних проблем у спеціальній психології та корекційній педагогіці є проблема навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР) та проведення просвітницької роботи серед сімей, які виховують таку дитину.

Значущість дослідження психічного розвитку дітей у сучасному суспільстві зумовлена тим, що саме в цьому віці відбувається активне формування рухових, розумових, мовленнєвих, емоційних та поведінкових функцій дитини, які забезпечують її подальшу соціалізацію, психологічну готовність до навчання.

Перед спеціалістами різних галузей, стоїть завдання знайти шляхи взаємодії із батьками, розширити їхні знання, допомогти їм зрозуміти своєрідність особистості дитини і правильно визначити шляхи виховного впливу.

Педагогічними колективами дошкільних та шкільних установ проводиться просвітницька робота, спеціалісти надають допомогу батькам з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дітей, виявленні тих психічних процесів та функцій, від яких в першу чергу залежить навчання дитини. Також проводиться роз'яснювальна робота, виробляється настрій на спільну діяльність щодо подолання наявних у дитини відхилень у психічному розвитку, поведінці і труднощів у навчанні.

В даний час спостерігається гостра потреба роботи психолога та педагога з сім'єю, яка виховує дитину з порушеннями. Зростання інтересу до проблем сімейного виховання пов'язаний з новими соціально - економічними умовами. А нові умови вимагають нових підходів і методів роботи з сім'єю. Сім'я і освітній заклад - два важливі інститути соціалізації дітей. Їх виховні функції різні, але для всебічного розвитку дитини необхідна їх

взаємодія.

Системний аналіз теоретичних та практичних матеріалів досліджень вчених підтвердив актуальність проблеми проведення просвітницької роботи серед сімей, які виховують дитину із ЗПР, проблеми навчання та виховання дітей цієї категорії та дає змогу перспективи пошуку відповідних індивідуальних напрямків у просвітницькій роботі з сім'ями.

Література

1. Лесгафт П. Ф. Семейное воспитание ребенка и его значение / П. Ф. Лесгафт. – М., 1991. – 113 с. 2. Волосовец Т. В. Основы логопедии с практикумом по звукопроизношению / под ред. Т. В. Волосовец. – М.: Издательский центр «Академия», 2000 — 142 с. 3. Мугаль С.О. Актуальні проблеми психології. Т. III.: Консультативна психологія і психотерапія: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України: - К.: Логос, 2014. – Вип. 10. – 239 с. 4. Синягина Н. Ю. Психолого-педагогическая коррекция детско-родительских отношений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001 — 225 с.

References

1. Lesgaft PF Semeynoe of education and child ego importance / n. Lesgaft. - M., 1991. - 113 p. 2. Volosovets T. Fundamentals lohopedyy s Workshop on zvukoproiznoshenyuu / ed. TV Volosovets. - M.: Yzdatelskyu center "Academy", 2000 - 142 p. 3. Mugal SO Actual problems of psychology. T. III.: Consultative Psychology and Psychotherapy: Scientific Papers of the Institute of Psychology name H.S.Kostyuka NAPS Ukraine: - K.: Logos, 2014. - Vol. 10 - 239 p. 4. Synyahyna N. Psychological and pedahohycheskaya correction of child-rodytelskyh relations. - M.: Humanyt. ed. VLADOS Centre, 2001 - 225 s.

Кротенко В. І., Оробей М. О. Загальна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.

У статті розглядаються питання щодо важливості просвітницької роботи в сім'ях, в яких зростають діти із затримкою психічного розвитку. Дефіцит спілкування у сім'ї призводить до незрілості емоційно-вольової сфери дитини, до відставання у розвитку, в інтелектуальній діяльності. Дослідження Т. А. Власової, Т. В. Єгорової, В. І. Лубовського, Н. А. Нікашина, У. В. Ульяновка та інших вчених підтвердили важливість співпраці сім'ї та спеціалістів різних напрямків. Успішність психокорекційної роботи з подолання затримки психічного розвитку передбачає активну участь в ній батьків. Спільна робота психолога, вчителя, дефектолога з батьками є невід'ємною частиною всього педагогічного процесу і здійснюється в різних формах: проведення батьківських зборів, оформлення стендів і куточків на допомогу батькам, проведення відкритих занять, консультацій, бесід, демонстрація індивідуальних досягнень дитини та ін. Подається огляд сучасних тенденцій щодо комплексного вивчення затримки психічного розвитку як специфічної аномалії дитячого розвитку. Також розглядаються питання, щодо виховання, навчання та психологічного супроводу дітей із затримкою психічного розвитку спеціалістами різних напрямків. А також розглядаються питання щодо психологічної підтримки батьків.

Ключові слова: просвітницька робота, затримка психічного розвитку, вищі психічні функції, психологічний супровід сімей.

Кротенко В. І., Оробей М. А. Общая характеристика детей с задержкой психического развития.

В статье рассматриваются вопросы важности просветительской работы в семьях, в которых растут дети с задержкой психического развития. Дефицит общения в семье приводит к незрелости эмоционально-волевой сферы ребенка, к отставанию в развитии, в интеллектуальной деятельности. Исследования Т. А. Власовой, Т. В. Егоровой, В. И. Лубовского, Н. А. Никашин, В. В. Ульяновка и других ученых подтвердили важность сотрудничества семьи и специалистов различных направлений. Успешность психокоррекционной работы по преодолению задержки психического развития предполагает активное участие в ней родителей. Совместная работа психолога, учителя, дефектолога с родителями является неотъемлемой частью всего педагогического процесса и осуществляется в различных формах: проведение родительских собраний, оформление стендов и уголков в помощь родителям, проведение открытых занятий, консультаций, бесед, демонстрация индивидуальных достижений ребенка и др. Дается обзор современных тенденций по комплексному изучению задержки психического развития как специфической аномалии детского развития. Также рассматриваются вопросы, касающиеся воспитания, обучения и психологического сопровождения детей с задержкой психического развития специалистами различных направлений. А также рассматриваются вопросы психологической поддержки родителей.

Ключевые слова: просветительская работа, задержка психического развития, высшие психические функции, психологическое сопровождение семей.

Krotenko V. I., Orobey M. A. General characteristics of children with mental retardation.

This article discusses the importance of education in families raising children with mental retardation. Lack of communication in the family leads to the immaturity of the emotional-volitional child to lag behind in development, intellectual activity. Studies TA Vlasova, T. Egorova, VI Lubovskogo, NA Nikashin, VV Ulenkova and other scientists have confirmed the importance of the cooperation of the family and specialists in various fields. The success of psycho work to overcome mental retardation involves the active participation of parents. The joint work of the psychologist, teachers, speech pathologists with parents is an integral part of the educational process and takes many forms: parents' meetings, setting up stands and corners to help parents holding open sessions, consultations, discussions, demonstration of individual achievements of the child and others. A review modern trends for the comprehensive study of mental retardation as a specific abnormality of child development. Also addresses issues related to education, training and psychological support for children with mental retardation specialists in different directions. And also deals with the psychological support to parents.

Keywords: educational activity, mental retardation, higher mental function, psychological support for families.

Стаття найшла до редакції 27.09.2014 р.

Статтю прийнято до друку 30.09.2014 р.

Рецензент: д.психол.н., проф. Г.П.Мозгова